

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχαλάκης (φωτό: Γιάννης Δραμινός)

ΜΕΡΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

«Πες μου πως βλέπεις την ιστορία για να σου πω ποιος είσαι»

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΦΥΓΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Στο προηγούμενο άρθρο, αναφερθήκαμε στο πρόβλημα του ασυμβίβαστου των περιεχομένων των δύο εθνικών ταυτοτήτων, που καλείται ο μετανάστης να σπκώσει. Όμως η απόπειρα είναι αξεπέραστα δύσβατη, εφόσον μέσα στις παροικίες ο πολιτικός λόγος παραμένει αδύναμος, υποβαθμισμένος, παρελθοντολογικός. Η έλλειψη του «πολιτικού» οδηγεί αδήριτα στην εξισορρόπηση της ύπαρξης του ανθρώπου μέσω της φυγής προς τα πίσω, προς το παρελθόν.

Μία τέτοια τάση που πρωτοεμφανίσθηκε στην Ελλάδα με τον σχηματισμό του ελληνικού κράτους είναι η καταφυγή στο αρχαίο μεγαλείο. Η τάση επιστροφής αποτέλεσε μια σταθερή ιδεολογική γραμμή σε όλο το βίο της νεοελληνικής κοινωνίας. Η καταφυγή στο αρχαίο παρελθόν για τους μετανάστες έχει διπλή σημασία. Από τη μια μεριά ανεβάζει το πολιτιστικό status του μετανάστη, ως επίγονου ενός σπουδαίου πολιτισμένου λαού. Από την άλλη μεριά η αρχαιότητα δρα και ως παράδειγμα όχι μόνο ηρωισμού και προάσπισης της ελευθερίας ενός λαού, αλλά και ως παράδειγμα ιμπεριαλιστικής κατάκτησης που υιοθετεί την προπαγάνδα του εκπολιτισμού «βάρβαρων» κατώτερων λαών.

Μια άλλη μορφή κρίσης που εξισορροπεί την έλλειψη του πολιτικού λόγου των οργανώσεων μέσα στις παροικίες, την εκπροσωπεί ο χριστιανισμός. Η θρησκεία αποτελεί υπέρβαση κάθε ιδεολογίας και πράξης που πηγάζει από την υλική ζωή. Στη θρησκεία το μέλλον είναι προκαθορισμένο από το θεό για να υπάρξει όχι στη γη, αλλά σε ένα ουτοπικό – εσχατολογικό – τέλος.

Μία Τρίτη μορφή της κρίσης μέσα στις παροικίες, είναι η υποβαθμισμένη παρουσία της «Αισθητικής». Εκδηλώνεται βασικά στην ποίηση και τη ζωγραφική των μεταναστών. Στο χώρο αυτό του αισθητικού, οι άνθρωποι μέσω της ατομικής φαντασιακής σκέψης, εξισορροπούν την κοινωνική έλλειψη που βιώνουν μέσα στην αυστραλιανή κοινωνία.

Αυτές τις τρεις ουτοπικές τάσεις, θα ανιχνεύσουμε σε επόμενα άρθρα μέσα από

Patrick Caulfield, Greece Expiring on the Ruins of Missolonghi (after Delacroix), ΠΑΓΕ 1963

παραδείγματα ανθρώπων που ο λόγος τους άγγιξε τις παροικίες είτε σαν παράγοντες, είτε σαν ηγέτες, είτε σαν απλοί πολίτες.

Αυτές τις τρεις μορφές αντιμετώπισης των προβλημάτων, τις αποκαλούμε ανορθολογικές, διότι τις παράγει ο μηχανισμός της φαντασιακής σκέψης που είναι βιολογική μορφή εξισορρόπησης των αδυναμιών της εμπειρικής σκέψης, ή αυτού που αποκαλούμε «ορθολογικό» μέσα στον πολιτισμό. Στο βαθμό που το «ορθολογικό» δεν δίνει στο όν τις απαιτούμενες ικανοποιήσεις, εκεί είναι που επεμβαίνει το «ανορθολογικό» για να δώσει φανταστικές, ψυχολογικές ικανοποιήσεις, τόσο ισχυρές που μπορούν να υποκαθιστούν την εμπειρική πραγματικότητα.

Για να μη καθούμε σε ένα θεωρητικό λόγο που δεν ενδιαφέρει πολλούς αναγνώστες, θα εξετάσουμε τις μορφές του ανορθολογικού μέσα από το «Λόγο» γνωστών μας ανθρώπων. Αρχικά θα μελετήσουμε το φαινόμενο της ψυχολογικής ανάγκης του μετανάστη να επικαλείται την αρχαιότητα, να την εξιδανικεύει και να θέλει να την προστατεύσει. Θα μας απασχολήσει αρχικά μια διαφήμιση που καταχωρείται ανελλιπώς στην εφημερίδα της Μεμβούρνης, το «Νέο Κόσμο», μέσω της οποίας καλείται ο ελληνισμός απανταχού της γης, να επιστρέψει στην αρχαία Ελληνική θρησκεία. Το αρχαίο μεγαλείο αποτελεί για πολλούς Έλληνες μέσα στις παροικίες το ψυχολογικό αντίβαρο σε ένα παρόν που διαρκώς φθείρεται, ενώ η αρχαιότητα είναι φως ακατάλυτο και

αιώνιο. Το φως της αρχαιότητας συνήθως το προβάλλουμε ως να προέκυψε απ' ευθείας από τους θεούς. Ως «παρθενογένεση» χωρίς επιρροές και προσμίξεις από άλλους πολιτισμούς. Αυτή τη θέση θα τη δούμε να προβάλλει προκλητικά και απόλυτα και σε ένα άρθρο που έγραψε ο μακαρίτης Γιατρός Γιάννης Τζινιώλης από το Marrickville στην εφημερίδα «Ο Ελληνικός Κήρυκας» το 1985.

Ο ΠΕΡΙΟΥΣΙΟΣ ΛΑΟΣ

Η άποψη που βλέπει τον πολιτισμό ως θεϊκή παρθενογένεση, είναι ένα φαινόμενο που το απαντάμε και στον Ιουδαϊσμό. Από τη μια μεριά ο Θεός και από την άλλη μεριά ο «περιούσιος λαός». Όμως, όπως θα δούμε τίποτα μέσα στην ιστορία του πολιτισμού δεν έχει αυτόνομη, θεϊκή καταβολή. Καμία ιδέα, κανένα επιτεύγμα, όσο μικρό ή μεγάλο, δεν προέκυψε ως «επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος». Ο Λόγος της αρχαιότητας, ήταν ανάπτυξη και εξευγενισμός της μαγικής φύσης των τοτεμικών φυλών της προϊστορίας. Όπως στη συνέχεια, και οι μονοθεϊσμοί υπήρξαν συγκριτική συμπύκνωση και εξευγενισμός των πολυθεϊκών λατρειών. Τελικά, η «θρησκεία της Αισθητικής», όπως προέκυψε από τον Αναγεννησιακό Ουμανισμό και μετά, κατά τα χρόνια του Διαφωτισμού, παρά την εκοσμίκηση της, μέσα στον καταναλωτισμό, δεν απέβαλε το στοιχείο του Ιερού που έχει η φαντασιακή-ανορθολογική σκέψη από την αρχή του πολιτισμού μέχρι σήμερα. Η φαντασιακή σκέψη εφ' όσον γίνεται θεσμός μέσα στον πολιτισμό: μαγικός, θρησκευτικός, αισθητικός, καταστατικά είναι προγραμματισμένος να παρέχει αποκλειστικά ψυχολογική στήριξη με ένα λόγο φαντασιακό. Γι' αυτό τίθεται εχθρικά σε κάθε ιδέα ή πράξη που πάει να διαρρήξει τα στεγανά όρια μεταξύ φαντασιακής και εμπειρικής σκέψης. Αυτό θα το δούμε σε ένα κείμενο του «Παναγιώτατου Οικουμενικού Πατριάρχη Δημήτριου» στην εφημερίδα "The Voice of the New Generation", Official publication of the Greek orthodox youth of Newcastle, 1985. Ο Πατριάρχης συμφωνά με τη γραμμή που είχε χαράξει το Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, νοθεύει τη νεολαία να αποφεύγει την όποια «επανάσταση» μέσα στην κοινωνία, καθώς αυτή εξισώνεται με ότι χειρότερο υπάρχει στον κόσμο.

Θα τελειώσουμε τη σειρά των άρθρων αυτών, με τη μελέτη της εικαστικής εργασίας του Γεράσιμου Λυμπεράτου και της Λίτσας Διακοβασίλη, δύο λαϊκών καλλιτεχνών που ζουν και εργάζονται ανάμεσά μας, για να δούμε τη μορφή και το περιεχόμενο που παίρνει στο έργο τους «η ιερή αισθητική» αντίδραση προς τον σύγχρονο (τον δικό μας) τον αυστραλιανό ορθολογισμό της ενσωμάτωσης.

Το αρχαίο μεγαλείο αποτελεί για πολλούς Έλληνες μέσα στις παροικίες το ψυχολογικό αντίβαρο σε ένα παρόν που διαρκώς φθείρεται, ενώ η αρχαιότητα είναι φως ακατάλυτο και αιώνιο